

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/buefd>

YIL: 2021
CİLT: 6
SAYI: 1

MAKALE BİLGİSİ

Gönderildiği Tarih: 10.03.2021
Kabul Tarihi: 08.05.2021
Yayımlanma Tarihi: 30.06.2021

ARTICLE INFO

Submitted date: 10.03.2021
Accepted date: 08.05.2021
Published date: 30.06.2021

e-ISSN 2547-9865

Nehcü'l-Ferâdîs Metninde Kadınla İlgili Söz Varlığı

Nehcu'l-Feradis Vocabulary In The Text About The Woman

Nida Nur KARABÜK

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi
hh.n.gg06@gmail.com
0000-0003-4826-4710

Öz

Harezmi Türkçesi dönemi, Türk dilinin Karahanlı Türkçesinden Çağatay Türkçesine bir geçiş dönemi olması dolayısıyla önem taşımaktadır. Nehcü'l-Ferâdîs, XIV. yüzyılda Türk dilinin üç farklı coğrafyada gelişmeye başladığı bir dönemde kaleme alınmış, geniş söz dağarcığı ile dikkat çeken hacimli bir eserdir. Bu çalışmada Mahmûd bin 'Alî'nin yazdığı Nehcü'l-Ferâdîs adlı metnin içerisinde geçen "kadın" ile ilgili söz varlığı tespit edilmiştir. Nehcü'l-Ferâdîs bir "Kırk Hadis" derlemesi olması sebebiyle dinî terimlerin yoğun olarak kullanıldığı bir metindir. Makalede öncelikle dönem ve metin hakkında bilgi verildikten sonra tespit edilen kelimeler kavram alanlarına göre tasnif edilmiştir. Sınıflandırılan kelimelerin Türkiye Türkçesi ile karşılaştırılması yapılmıştır.

İncelediğimiz Nehcü'l-Ferâdîs adlı eserde geçen kadın ile ilgili söz varlığı aşağıdaki ana başlıklarda sınıflandırılmıştır:

1. Doğrudan kadın kavramına karşılık gelen adlandırmalar.
2. Kadının sosyal statüsüne göre yapılan adlandırmalar.
3. Kadının hukukî statüsüne göre yapılan adlandırmalar.
4. Kadının akrabalık bağına göre yapılan adlandırmalar.
5. Kadının yaşı, görünüşü ve yapısına göre yapılan adlandırmalar.
6. İnanca göre yapılan kadın adlandırmaları.
7. Kadının uygun olmayan bir durumda olduğunu belirten adlandırmalar.
8. Diğer kadın adlandırması.

Anahtar Kelimeler: Harezmi Türkçesi; Nehcü'l-Ferâdîs; Türkiye Türkçesi; kadın; söz varlığı.

Abstract

A Period of Harezmi Turkish is important due to the fact that the Turkish language represents a transition period from Karahanlı Turkish to Chagatai Turkish. Nehcü'l-Feradis was written at a time when the Turkish language began to develop in three different geographies in the XIV century. The work in question is a crucial work that attracts attention with its wide vocabulary. In this study, the presence of words regarding the "woman" mentioned in "Nehcü'l-Feradis" by Mahmud Bin Ali was determined. Nehcü'l-Feradis is a text in which religious terms are used extensively because it is a compilation of "Kırk Hadis". After providing information about the period and the text in the article, the words identified were classified according to the conceptual fields. The comparison of classified words with Turkey Turkish was made.

In the "Nehcü'l-Feradis" that we examined, the presence of words about women is classified as follows:

1. Nouns that directly correspond to the concept of women.
2. Names made according to the social status of the woman.
3. Names made according to the legal status of the woman.
4. Names made according to the kinship of the woman.
5. Names made according to the age, appearance and structure of the woman.
6. Names of women made according to faith.
7. Names indicating that the woman is in an inappropriate state.
8. Other name regarding women.

Keywords: Harezmi Turkish; Nehcü'l-Feradis; Turkey Turkish; women; vocabulary.

i Bu makalenin araştırma ve yayın süreci "Araştırma ve Yayın Etiğine" uygun şekilde yürütülmüştür.

Giriş

Harezml Türkçesi, 14. yüzyılda Karahanlı Türkçesinden Çağatay Türkçesine geçiş dönemi özellikleri taşıyan, söz varlığı ve lehçe özellikleri bakımından Türk dilinin önemli bir dönemidir. Harezml Türkçesi ağırlıklı olarak Karahanlı Türkçesi dil özellikleri temelinde Kıpçak ve Oğuz-Türkmen vd. çeşitli Türk boylarının ağız özelliklerini de barındıran tarihsel bir yazı dilidir. Köktürkçeden itibaren tek bir kol hâlinde gelişen bu yazı dili Karahanlı Türkçesinden sonra, aynı bölgede önce Harezml Türkçesi sonra Çağatayca adıyla, batıda Oğuz-Türkmen grubu ve kuzeyde Kıpçak dilleri grubu olmak üzere üç ayrı kol hâlinde varlığını sürdürmeye devam etmiştir (Ercilasun, 2014, s. 398). Bu dönemin önemli eserlerinden olan Nehcü'l-Ferâdis, Türkçenin zengin söz varlığını ve döneminin dil özelliklerini iyi yansıtan mensur ve hacimli bir eser olarak dikkat çekmektedir (Ercilasun, 2014, s. 376).

Köprülü'nün "Türk Edebiyat Tarihi" adlı eserinde "Nehcü'l-Ferâdis'in Harizm'de yazıldığı, lisanı mahiyetinden başka, orada söylenen rivayetlerin hepsinin Türkistan, Uş, İspicâb, Harizm âlimlerinden nakledilmiş olmasından anlaşılıyor" (Köprülü, 2003, s. 313) sözleri eserin Harezml sahasında yazılmış olduğu görüşünü kuvvetlendirir.

Eckmann, eserin yazılış yeri olarak genelde Harezml bölgesinin kabul edildiğini; ancak bunun kesin olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca "Harezml Türkçesi" adlı yazısında eserin müellifinin Mahmud b. Ali olduğu ve 1358'de önce Harezml ve Saray'da yazdığını ifade etmiştir (Gültekin, 2006, s. 3-4).

Nehcü'l-Ferâdis, dört bab ve kırk fasıldan oluşan kırk hadis türünde yazılmış mensur bir eserdir. Her fasıl bir hadisla başlar. Hadisin Türkçesi verildikten sonra "tanınmış İslâm âlimlerinin eserlerinden o hadisin manasını aydınlatacak mahiyette mütalâalar ve hikâyeler" nakledilir; başka hadis ve âyetlerle de konu açıklanmaya çalışılır. Birinci bab, Hz. Muhammed'in faziletleri ve hayatıyla ilgilidir. İkinci bab; dört halife, ehl-i beyt (Hz. Fâtıma, Hasan, Hüseyin) ve dört mezhep imamı hakkındadır. Üçüncü bab, Allah'a yaklaştıracak ameller hakkındadır. Dördüncü bab ise Allah'tan uzaklaştıracak kötü ameller hakkındadır (Ercilasun, 2014, s. 376).

Eserin Türkçe adı "Uştmahtarın Açık Yolu"dır ve "Cennetlerin Açık Yolu" anlamına gelmektedir. Eserin yazılış amacını adından da anlamak mümkündür. Köprülü'ye göre eserin ifadesi "oldukça sade ve selis"tir. Eserde "sanat gayesi" güdülmemiş, çünkü yazar okuyucusuna faydalı olmak maksadını gütmüştür. Eckmann da eserin üslubunun "sade ve açık" olduğunu belirtir. Eckmann'a göre eser didaktik olmakla beraber "kuru veya can sıkıcı" değildir. Şüphesiz eserin asıl önemi, harekeli ve sade bir metin olması dolayısıyla dönemin dilini çok iyi yansıttığından gelmektedir (Ercilasun, 2014, s. 378).

Bir dilin söz varlığı o dilin tarihsel süreçteki varlığının da delilidir. O dilin söz varlığının genişliği, söz varlığında değişime uğrayan kelimelerin tespiti, ulusun geçmişini anlamasında ve dilin geleceğe daha iyi aktarılmasında önemlidir. Dilçin'in "Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı ve Tarihsel Sözlüğü" bu konuya ışık tutar. Çalışmasında "Bir dilin, doğal olarak ses, yapı, sözdizimi ve anlam açısından uğradığı değişimler, koşulları ve kuralları sınırlı bir evrimle olur. Uygarlığın ilerlemesi, ülkeler arasındaki kültürel ve teknik alışverişin hızlanması, dile yeni kavramlar getirir. Dil, bu yeni kavramları kendi öz öğeleriyle doğrudan karşılayamaz." (Dilçin, 1980-81, s. 1) ifadeleriyle dildeki değişimin nasıl başladığına dikkat çekmiştir.

Tarihî Türkçenin söz varlığı içerisinde adbilimine (onomastik) ait dil malzemesine bakıldığında “kadın” kavramının oldukça zengin bir biçimde karşılandığı görülür. Bu söz varlığı içinde doğrudan “kadını” karşılayan sözler olduğu gibi, sosyal, hukukî, ailevî, akrabalık bağları ve benzer yönleri ile kadının durumunu ifade eden sözler de bulunmaktadır (Karahan, 2006, s. 1).

Türkçede genel söz varlığı araştırmaları içinde kadın ile ilgili kelimeler ve kelime grupları değişik dönemler esas alınarak incelenmiştir. Bang’ın Eski Türkçede kadın kavramını karşılayan “uzun tonluğ” üzerine yaptığı inceleme (1925), Tekin’in “Amca’ ve ‘Teyze’ Kelimeleri Hakkında” adlı çalışması (1960), Çağatay’ın, tarihî dönemlerden modern lehçelere kadar uzanan bir dönemdeki kadın adlandırmalarının bir kısmını ele aldığı makalesi (1962), Rásonyî’nin adbilim malzemesine dayalı olarak yaptığı tasnifi (1963), Tülücü’nün Divânü Luğati’t-Türk’teki kadın için kullanılan sözlerin ele alındığı makalesi (1982), Zieme’nin, Eski Türkçe “kişi, beg, qatd=qa’t, alıncu, adaş” kelimelerinin aynı zamanda “hanım” ve “kadın eş” anlamlarında kullanılmasına dikkat çektiği makalesi (1987), Zülfikar’ın “Kadın, Hanım ve Benzeri Adlar Üzerine” adlı çalışması (1988), Küçük’ün “Türkçe’nin Yazılı Eserlerinde Kadın ve Kadın İçin Kullanılan Sıfatlar” adlı bildirisi (2004), Tidikova’nın “Altay Kahramanlık Destanındaki Kadın İsimlerinin Dil Bakımından Tahlili” makalesi (2004), Özyetgin’in “Türk Ad Bilimine Malzemeler: Kitâbu’l-İdrâk Li Lisâni’l-Etrâk’ta Kişi Adları” adlı çalışması (2005), Karahan’ın “Tarihî Türk Dilinin Söz Varlığına Katkılar: Kadınla İlgili Kelimeler Üzerine” adlı bildirisi (2006), Bläsing’in “Bir Hanımefendinin ‘Kadın’ İle İlgili Sözcükler Üzerine Düşüncelerine Dair Birkaç Söz” adlı bildirisi (2011), Şenyüz’ün “Nehcü’l-Ferâdis’teki Terzilik Terimleri ve Bu Terimlerin Türkiye Türkçesindeki Kullanımları” adlı çalışması (2009), Ayan’ın “Öğ’den Anne’ye: Türkçe Söz Varlığı Anne” adlı çalışması (2011), Gülensoy’un “XXI. Yüzyılda Türkiye Kişi Adlarına Bir Bakış” adlı araştırması (2012), Çetin’in “Cicianne Sözü Üzerine” yaptığı incelemesi (2012), Güner’in “Kadınla İlgili Eski Türkçe Bir kelime: Uragut” çalışması (2013) ve “Türkçenin Kadınla İlgili Söz Varlığı” adlı doktora tezi (2018), Uçar’ın “Anadolu Ağzlarında Kadının Söz Varlığına Dair Bir Tasnif Denemesi” makalesi (2013) ve Çolak’ın “Osmanlı Türkçesi Döneminde Yazılmış Sözlüklerde Kadına Ait Söz Varlığı” adlı tez çalışması (2019), “kadınla ilgili söz varlığı” alanında yapılmış çalışmalara örnek olarak gösterilebilir.

Hülya Pilancı incelemesinde: “Kadın üzerine yapılan araştırmalarda konu genelde mitolojik, antropolojik, sosyolojik, psikolojik ve ideolojik açılardan ele alınmıştır. Kadınların konumu her toplumda, o toplumun sınıflarına bağlı olarak farklılaşmaktadır.” demektedir (Pilancı, 2002, s. 71-82).

Bu çalışmada yukarıda da belirtildiği üzere Türkçenin tarihî sürecinde Karahanlı Türkçesinden Çağatay Türkçesine geçişte önemi olan Harezmi Türkçesinin önemli bir eseri Nehcü’l-Ferâdis’ten kadın adlandırmaları ile ilgili bir tarama yapılmıştır. Makalede Karahan’ın 2006’daki tasnifi esas alınmıştır. Metin içerisinde “kadın” anlamını karşılayan; kadının sosyal, hukukî, ailevi gibi benzer yönleriyle durumunu ifade eden kelimeler tasnif edilmiştir. Kelimelerin kökenleri belirlenmiş olup bu kelimelerin günümüz Türkçesinde yaşayıp yaşamadığı; yaşamıyorsa, bu kelimeyi günümüzde hangi anlamın karşıladığı belirtilmiştir. Ayrıca tespit edilen kelimelerin metin içinde kaç defa kullanıldığı köşeli parantez yardımıyla gösterilmiştir. Örnek cümlelerin günümüz Türkçesindeki karşılıkları yine örneklerin altında verilmiştir.

Nehcü'l-Ferâdis'te Kadınla İlgili Söz Varlığının Anlam Yönüyle Tasnifi

1. Doğrudan Kadın Kavramına Karşılık Gelen Adlandırmalar:

Nehcü'l-Ferâdis'in dizininde doğrudan kadın kavramını karşılayan 'avret, bint, hatun, tişi gibi kelimeler tespit edilmiştir.

'avret [27] "Kadın; açığı haram olan vücut uzvu" (NF, 2017, s. 28): Arapça olan bu kelime doğrudan "kadın" karşılığı olması ile birlikte "vücutta açık olması haram olan yer/bölge" (OTL, 2012, s. 60) ve "Edep yeri" (GTS) anlamını taşımaktadır. Bu kelime günümüzde "avrat" olarak halk ağzında "kadın, eş" için hitap sözüdür.

Ol kâfir 'avret Bilâlniñ qılğan işini kördi, velîkin Bilâl razhu ol 'avretni körmedi. (96-13, 14). "O inançsız kadın Bilal'in yaptığı işi gördü ancak Bilal r. a o kadını görmedi."

bint [1] "Kız" (NF, 2014, s. 64): Arapça kökenli "bint" Osmanlıca-Türkçe Sözlük'te de "kız" (OTL, 2012, s. 121) anlamına karşılık gelmektedir. Metinde yalnız bir defa kullanılmıştır.

Erkeki 'Abdullâh taqı Qâsım erdi taqı Tayyib taqı Zâhir. Bu törti nâresîde erken vefâtları boldı. Taqı tört bintniñ biri Zeynep taqı Ruqayya taqı Umm-i Külsüm taqı Fâtıma. (5-3). "Erkek (çocukları) Abdullah, Kasımi Tayyip ve dahi Zahir idi. Bu dördü çocuk iken vefat etti. Ve dört kızın biri Zeynep, Rukiyye, Ümmi Gülsüm ve dahi Fatma."

hatun [235] "Kadın, hatun" (NF, 2014; 165): Türkçe kökenli olan bu kelime bilinen en eski metinlerden günümüze kadar varlığını korumuştur. Yine Osmanlıca-Türkçe Sözlük'te "kadın" (OTL, 2012, s. 395), Türkiye Türkçesinde "Kadın; eş, zevce" (GTS) sıfatlarına karşılık gelir.

Peygâmbar 'as dünyâdın naqıl qılmışta toquz hatun qaldı. (6-9). "Peygamber a. s dünyadan göçtüğünde dokuz kadın kaldı."

tişi [6] "Dişi, kadın" (NF, 2014, s. 428): Türkçe bir kelime olan "tişi" bütün canlılardaki "kadın" cinsini karşılamaktadır. Günümüzde bu kelime *dişi* sesletimiyle "Yumurta oluşturan veya doğuran (birey); kadın" (GTS) olarak söz varlığında yer alır.

Ol bolur kim: 'ilm istemek farîza turur tegme bir èr taqı tegme bir tişi üze tèt aydı. (187-17).

"O olur ki: İlim istemek her bir erkek ve her bir kadın üzerine farzdır, diye söyledi."

2. Kadının Sosyal Statüsüne Göre Yapılan Adlandırmalar:

2. 1. *Toplumda saygın bir konumda olan kadınlarla ilgili kelimeler:* Bu sınıflandırmada Nehcü'l-Ferâdis'te geçen tek kelime olarak *seyyide* sözü tespit edilmiştir.

seyyide [1] "Muhterem kadın" (NF, 2014, s. 371): Arapça bir isim olan "seyyide" "değerli, saygın, büyük hanım" anlamını taşımaktadır. Osmanlıca-Türkçe Lügat'te bu kelime "[muhterem] kadın" (OTL, 2012, s. 1106) anlamıyla tanıklanmaktadır.

'Ayâliñ Fâtıma hatun uçtmañ hatunlarınıñ uluğı taqı seyvidesi turur (...) (170-14). "Eşi Fatma hatun cennet hatunlarının yücesi ve saygılı hanımıdır (. . .)."

2. 2. *"Yardımcı, hizmetçi kadın" anlamlarını karşılayan kelimeler:* Bunlar *câriye, hâdime, karabaş, karavaş* gibi adlandırmalardır.

câriye [41] "Cariye, hizmetçi kız" (NF, 2014, s. 93): Arapça bir kelime olan "cariye" eski dönemlerde toplumda "cariye, hizmetçi" statüsünü gösteren bir terimdir. Günümüz toplumunda kadına yönelik bu statü bulunmamakla birlikte, kelimenin anlamı "Yabancı ülkelerden kaçırılan

ve satılarak el değıştiren köle kız veya kadın; halayık, köle” (GTS) şeklinde bilinir. Osmanlıca-Türkçe Sözlük'te yine bu anlamı destekleyen bir açıklama bulmak mümkün olmuştur: “para ile satın alınan halayık, hizmetçi kız” (OTL, 2012, s. 142).

Aydi Asāmat ibnü Zeyd razhu bir cāriye satğın aldı yüz altunğa (...) (433-12). “Söyledi: Zeyd r. a oğlu Asamat yüz altına bir cariyeye satın aldı (...).”

hādime [6] “Kadın hizmetçi”(NF, 2014, s. 154): Bu kelime Arapçadır. “Hādım” “hizmetkâr” anlamını taşıırken; “hādime” bu kelimenin müennesi (dişili) olup “kadın hizmetçi” (OTL, 2012, s. 355) demektir. Türkiye Türkçesinde “Odacı” (GTS) anlamına karşılık gelmektedir.

Hālat körermeñ hādimesingā aydı: Bu etmekniñ hālını maña beyān qılğıl (...) (220-6). “Bu hāli gördüğümde hizmetçisine söyledi: Bu ekmeğin hālını bana açıkla (...).”

karabaş/karavaş [29] “Cariye, kadın köle” (NF, 2014; 201): Türkçe olan bu kelime “karabaş” ve “karavaş” olarak iki şekilde de kullanılmıştır. Türkçe Sözlük'te *karavaş* “Savaşta tutsak edilen veya satın alınan kadın köle, kul” anlamını taşıırken “karabaş” kelimesi “evlenmeyen papaz; bir cins karabuğday” (GTS) anlamlarıyla tanıklanmaktadır.

Taqı qaravaşınğa aymış erdi kim İbnü Mülcem ewke kirse taqı mēni tamām körse (...) (151-16). “Ve hizmetçisine söylemişti ki İbni Mülcem eve girse ve beni tamamen görse (...).”

3. Kadının Hukukî Statüsüne Göre Yapılan Adlandırmalar:

3. 1. *Nikāhlı durumda olan kadınlarla ilgili kelimeler:* Bunlar *erlig, kelin, kuma, küni, nikāhlı* gibi adlandırmalardır.

erlig [1] “Kocası olan” (NF, 2014; 136): Bu Türkçe kelimenin ilk anlamı “erli, eşli” şeklindedir. Türkiye Türkçesinde *er* kelimesi “erkek; kahraman, yiğit; kadının kocası, er” (GTS) anlamlarındadır. Türkçe +li isimden isim yapım ekini alarak türemiş ve “erkekli, eşli” anlamlarına gelerek kadın için kullanılan bir söz olmuştur.

Qaçan kim ekeğü ergen bolsalar ve eger hatunluğ kişi zinā qılsa yā taqı erlig hatun zinā qılsa taqı tanuqlar(...) (347-13). “Ne zaman ki ikisi bekar olsalar ve eğer karısı olan kişi zina etse ve kocası olan kadın zina etse ve tanıklar (...).”

kelin [1] “Gelin”(NF, 2014; 218): Türkçe bir kelime olan “kelin” “evlenmek üzere hazırlanmış kız; aileye evlenme yoluyla girmiş kadın” (GTS) anlamı taşımaktadır. Günümüzde “gelin” olarak yaşamaktadır.

Âvş bu Ka'be bir yeñi kelin meñizlig bezeklig bolup 'Araşātqa kelgey (272-9). “Avs bu Kabe bir yeni gelin gibi süslenip Arasat'a gelecek.”

kuma [5] “Kuma” (NF, 2014; 267): Bu Türkçe kelime “aynı erkekle evli olan kadınların birbirine göre ortak adı” (GTS) anlamını karşılamaktadır.

Quma birle hatun qatında oynamaq hatunni hōrlamaq bolur andağ qılmaq kerekmez (192-14). “Kuma ile hatun huzurunda ilgilenmek hatunu horlamak olur, böyle yapılmamalıdır.”

küni [2] “Kuma” (NF, 2014; 273): “Kuma” anlamını karşılayan bir diğeri Türkçe kelime. Bu kelime günümüzde ölçünlü dilde bulunmamaktadır.

Peyğamber 'as aytıp turur: Dünyā taqı āhırat ekeğüsü ekki küni 'avret meñizlig turur (397-11). “Peygamber a. s söylemiştir: Dünya ve ahiret, ikisi iki kuma kadın gibidir.”

nikâhlı [1] “Nikâhlı kadın” (NF, 2014; 315): Bu kelime Arapça “nikâh” (OTL, 2012; 978) kelimesine Türkçe “+lı” ekinin getirilmesiyle oluşmuş ve “aralarında nikâh işlemi yapılan” (GTS) anlamına gelmektedir. Metinde yalnız bir yerde “*nikâhlı hatun*” şeklinde sıfat tamlamasında bulunmaktadır. Günümüzde “nikâhlı ol-, nikâhlan-“, “evlenmek, evli olmak” anlamını taşımaktadır.

Üç yüz *nikâhlı hatunı bar erdi taqı yeti yüz quması bar erdi taqı (...)* (209-16). “Üç yüz nikahlı kadını vardı ve yedi yüz kuması vardı ve (...).”

3. 2. *Nikâh bağı sona ermiş kadınlarla ilgili kelimeler*: Bu sınıflandırma altında metinden tespit edilebilen tek kelime *tul* kelimesi olmuştur.

tul [8] “Dul” (NF, 2014, s. 432): Türkçe kökenli “tul” kelimesi, “eşi ölmüş veya eşinden boşanmış kadın veya erkek” (GTS) anlamına gelmektedir. Günümüzde bu kelime “dul” olarak aynı anlamı karşılar. Metinde bu kelime “*tul hatun*” sıfat tamlaması şekliyle geçmektedir.

Medîne içinde dervîşlerni miskînlerni sorar erdi tul hatunlarını sorar erdi (...) (106-11). “Medine içinde dervişlerin tembellerini sorardı, dul kadınlarını sorardı (...).”

3. 3. *Nikâhlanmamış olan genç kız ile ilgili kelimeler*: Metinde bu adlandırmaya göre iki terim tespit edilmiştir. Bu kelimeler *bikir/bikr* ve *kız oğlandır*.

bikir/bikr [4] “Kız oğlan kız” (NF, 2014; 61): Arapça bir kelime olan “bikr/bikir” anlam olarak “dokunulmamış, kız oğlan kız, genç kız; kızlık” (OTL, 2012; 116) anlamlarını karşılamaktadır. Güncel Türkçe Sözlük’te de “bikir” karşılığında “kızlık” anlamı verilmiştir (GTS).

Avvalqı cüftleriñe baqıp i’tibâr qılmadılar tedi. Andın soñ aydı: Yâ ‘acüz, emdi sen bikirmü sen yâ taqı bekâratıñ zâyil bolupmu turur. (398-17). “Evvvelki eşlerine bakıp saygı göstermediler, dedi. Ondan sonra söyledi: Ey muhtaç, şimdi sen kız oğlan kız mısın ya da bekaretin yok mudur?”

kız oğlan [1] “Bakire kız, kız oğlan kız” (NF, 2014, s. 241): Türkçe olan bu söz kalıbı “kız oğlan kız” şeklinde “Bakire” (GTS) anlamına karşılık gelmektedir. “Oğlan” kelimesi Eski Türkçeden itibaren “çocuk, evlat” anlamını karşılamıştır. Günümüzde bu kelime anlam daralmasına uğrayarak sadece “erkek evlat” anlamını taşımaktadır.

Cümlesi üç türlüğ mēveler turur. Bu mēvelerniñ uluğluqı qız oğlan emükinçe tügeçke bolgay (...) (319-11). “Hepsi üç türlü meyvedir. Bu meyvelerin yüceliği kız oğlan meme başı kadar olacak (...).”

4. Kadının Akrabalık Bağlarına Göre Yapılan Adlandırmalar:

Türkçe, akrabalık adlarının oldukça zengin olduğu bir dildir. Dildeki akrabalık terimleri çok çeşitlidir. Bu durum Türklerdeki aile kavramının önemiyle, akrabalık ilişkilerinin değerli oluşuyla ilişkilendirilebilir. Metinde akrabalık bağlarına göre kadın adlandırmalarına örnek olarak ‘*amma*, *ana*, *ceddet*, *dāye*, *hālā*, *vālide* kelimeleri tespit edilmiştir.

‘*amma* [2] “Hala” (NF, 2014; 16): Arapça olan kelime “babanın kız kardeşi, hala” anlamındadır. Osmanlıca-Türkçe Sözlük’te “âmmē, âmmete” “hala” (OTL, 2012, s. 36) şeklinde bulunmaktadır.

Umm-i Ḥabîbeke sorar erdi razha bu Umm-i Cemîl ‘amma bolur erdi (17-14). “Ümmü Habibe’ye sorardı r. a bu Ümmü Cemil hala olurdu.”

ana [164] “Anne” (NF, 2014, s. 16): Türkçe kökenli olan “ana” kelimesi günümüzde hem “ana” hem “anne” olarak kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinde “Çocuğu olan kadın, ana, valide; yavrusu olan dişi hayvan” (GTS) anlamıyla söz varlığında yerini korumaktadır.

Ol kimerse su’al qılğanınğa pişîmân boldı. Huzeyfe razhu aytur anamğa aydım ey ana men barayın (...) (170-2). “O kimse, (ona) soru sorduğuna pişman oldu. Huzeyfe r. a söyler, anama söyledim ey ana ben varayım (...).”

ceddet [1] “Nine” (NF, 2014, s. 93): Arapça bir kelime olan “ceddet” “nine, büyükanne” (OTL, 2012; 145) anlamına gelmektedir. Güncel Türkçe Sözlük’te “cet” kelimesi “ata, dede” (GTS) anlamında bulunmakla birlikte “nine” karşılığında bulunmamaktadır.

‘Alîke barur sen vâlideñ Fâtîmatü’z-Zehrâğa barur sen ceddetiñ Hâdîcatü’l-Kübrağa barur sen (176-2). “Ali’ye gidiyorsun, annen Fatımat’üz-Zehra’ya gidiyorsun, ninen Haticetü’l-Kübra’ya gidiyorsun.”

cüft [38] “Eş, karı kocadan biri” (NF, 2014; 96): Farsça bir kelime olan “cüft” anlam olarak “çift, ikili, eşli olan tek olmayan” (OTL, 2012; 165) demektir. Doğrudan “kadın” anlamını karşılama da “evli olan, hanım” anlamına gelmektedir.

Tèr erdiler ya ‘nî Peygâmbere ‘as’nuñ êkki nûr-i dîdesinge cüft boldı tèt (5-6). “Yani Peygamberin (a. s.) iki gözünün nuruna eş oldu diye söylediler.”

dâye [10] “Sütanne, çocuğa bakan dadı” (NF, 2014; 107): Farsça kelime olan “dâye” “taya, sütüne, çocuğa bakan kadın” (OTL, 2012; 192) demektir.

Ol dâya aydı kim Yâ Ayyüb èw yıqıldı taqı cümle oğlanlarıñ helâk boldı tedi erse (...) (330-8). “O sütanne dedi ki: Ey Eyüp ev yıkılıp da bütün oğlanların öldüğünde (...).”

hâlâ [1] “Teyze” (NF, 2014, s. 158): Arapça olan kelime metinde bir defa kullanılmış olup “teyze, annenin kız kardeşi” anlamına gelmektedir. Kelime Osmanlıca-Türkçe Sözlük’te “babanın kız kardeşi” (OTL, 2012; 363) anlamıyla, Türkiye Türkçesinde “hala” “Babanın kız kardeşi, bibi” (GTS) anlamıyla yaşamaktadır.

Seniñ hâlâñ oğlu Mustihdin çıqtı taqı ‘Abdullah ibnü Ubeydin taqı Hassândın çıqtı tédiler erse (418-14). “Senin halanın oğlu Mustih’ten çıktı (Mustin’in oğlu) ve Abdullah ibnü Ubeydin de Hassan’dan çıktı (Hasan’ın oğlu) dediler.”

vâlide [11] “Anne” (NF, 2014; 459): Arapça “doğuran, ana” (OTL, 2012; 1324) anlamına gelen bu kelime günümüz Türkçesinde de varlığını “valide” “Anne” (GTS) şeklinde korumaktadır.

Bèreyin tep baqar Hasan Hüseyn kelü tururlar aydılar, vâlidemiz èwde mü tèt (...) (167-12). “Verayım diye bakar Hasan Hüseyin geliyorlar diye söylediler, annemiz evde mi diye (...).”

5. Kadının Yaşı, Görünüşü ve Yapısına Göre Yapılan Adlandırmalar:

Bu başlık altında ‘*acüz*, ‘*ayâl*, ‘*aynâ*, ‘*hurâ*, ‘*kız*, ‘*za’ifâ* kelimeleri yer almaktadır. Bu kelimeler kadının yaşlı, genç, güçsüz, nazik ve güzel görünüşüne göre yapılan adlandırmalardır.

‘acüz [7] “Yaşlı kadın” (NF, 2014; 4): Kelime Arapça olup “ac” kökünden “beceriksizlik; zayıf, güçsüz” (OTL, 2012, s. 8) anlamına gelmekle birlikte metindeki anlamı “yaşlı, ihtiyar kadın”dır.

Sen kim turur sen tèt su’al qıldı erse, ol ‘acüz aydı kim men dünyâ turur men (398-12). “Sen kim olursun diye soru sordu, o yaşlı kadın söyledi ki ben dünyayım.”

'ayāl [50] "Çocuk, kız çocuk" (NF, 2014, s. 35): Arapça kökenli olan bu kelime metinde "küçük kız" anlamı taşımaktadır. Günümüz Türkçesinde anlam değişikliği ile "Karı, eş" (GTS) anlamında kullanılmaktadır.

Suwğarurlar taqı êkki 'ayāl bir sürüg qoylar birle bir tarafda baqıp tururlar kim bu ħalāyıq cānvarlarnı(...) (113-7). "Sularlar ve iki kız çocuk bir sürü koyunlar ile bir tarafta bakarlar ki bu yaratılmış canavarları (...)"

'aynā [1] "İri ve güzel gözlü" (NF, 2014; 36): Kelime Arapça olup kadını "iri ve güzel gözlü" (OTL, 2012; 62) olarak niteler. Türkiye Türkçesinde bu kelime bulunmamaktadır.

İçinde ħūrālar taqı 'aynālar rüzî qılsañ tedi (424-15). "İçinde ahu gözlü kadınlar ve iri gözlü güzel kadınlar nasip etsen dedi."

ħūrā [5] "Ahu gözlü güzel (kadın), huri" (NF, 2014; 175): Arapça bir kelime olan bu terim kadının "güzel" sıfatına yöneliktir. Osmanlıca-Türkçe Sözlük'te "ħūr(a. i.)/ħūrân(f. i)" (OTL, 2012, s. 439) olarak iki şekilde bulunan kelime anlam olarak birbiriyle örtüşür.

Tedi erse, men aydım: Belî yād tutar men teditim. Ol ħūrā aydı: Ol kèçe maña fermān boldı (...) (320-14). "Dediğinde, ben söyledim: Evet hatırlarım dedim. O ahu gözlü güzel kadın söyledi: O gece bana emroldu (...)"

ķız [108] "Kız, kız çocuk; huri" (NF, 2014, s. 240): Türkçe bir kelime olan *ķız* "Dişi çocuk" (GTS) anlamıyla günümüzde de kullanılır.

Oğul qız bolsa tegme bir cem' bolmışta Ħaq tvt qulğa uçtmaħ qızlarından bir qız rüzî qılğay (...) (262-3). "Oğul ve kız olsa her bir araya gelmiş olduğunda Allah t. v. t kula cennet kızlarından bir kız nasip edecek (...)"

za'ifā [79] "Kadın, güçsüz, kuvvetsiz kadın" (NF, 2014, s. 496): Kelime Arapçadır. "za'if" kelimesinin müennesidir ve anlamı "zayıf; güçsüz; kuvvetsiz; takatsizdir" (OTL, 2012, s. 1359). Bu kelime günümüz Türkçesinde "zayıf" "Eti, yağı az olan, sıska, cılız, arık; görevini yapacak yeterli gücü olmayan" (GTS) anlamlarıyla bulunur.

Atlığ ħatun PeyğāMBER 'as'qa selām qıldı erse PeyğāMBER 'as taqı cevāb yarlıqadı andın soñ aydı: Ey za'ifā atıñ ne turur? (26-3, 4). "Adlı kadın Peygamber a. s'a selam verdi Peygamber a. s da cevap verdi, ondan sonra dedi: Ey kuvvetsiz kadın adın nedir?"

6. İnanca Göre Yapılan Kadın Adlandırmaları:

Nehcü'l-Ferâdis konu bakımından inançla ilgili bir metin olduğu için kelime hazinesindeki kadın adlandırmalarında din de etkili olmuştur. Kullanılan bazı kelimeler *ħūr/ħūrî, mel'üne, mü'mine, yahudiyye* gibi adlandırmalardır.

ħūr/ħūrî [11] "Huri, cennet kızları" (NF, 2014, s. 175): Bu kelime Arapça olup "cennet kızı, sevgili" (OTL, 2012, s. 440) demektir. Türkiye Türkçesinde bu kelime yaşamaktadır ve anlamı "Cennette yaşadığına inanılan dişi varlık" (GTS) demektir.

Bir ħūr yer yüzinge bir qata nazar qılsa maşrıqdın mağribqa tegi ħoş yıdığ bolğay (...) (64-3). "Bir cennet kızı yeryüzüne bir kere baksa doğudan batıya kadar güzel koku olacak (yayılacak)."

mel'üne [2] "Melun, lanetlenmiş kadın" (NF, 2014, s. 281): Bu kelime Arapça olup "mel'ûn/mel'üne" "lanetlenmiş; tardolunmuş, kovulmuş" (OTL, 2012, s. 707) anlamını

taşımaktadır. Türkiye Türkçesine “melun” “Tanrı tarafından lanetlenmiş olan kimse” (GTS) şekli ile varlığını sürdürmektedir.

‘Alî razhu ezân oqıdı erse âvâzını ol mel’üne hatun eşitti taqı (...) (153-10). “Ali r. a ezan okuduğunda sesini o lanetlenmiş kadın duydu ve (...).”

mü’mine [1] “Mümin kadın” (NF, 2014; 302): Arapça kelime olan bu terim “İslam’a inanan kadın” (OTL, 2012; 845) demektir. Türkiye Türkçesinde benzer şekilde “mümin” “İnanan, inançlı, imanlı; Müslüman” (GTS) anlamıyla yaşamaktadır.

Wa’l-mu’minâti, ya’nî mu’minlara taqı mu’mina hatunlar (...) (305-13). “Wa’l-mu’minâti, yani müminlere ve mümin kadınlara (...).”

yahüdiyye [2] “Yahudi kadın” (NF, 2014; 466): Yine Arapça olan bu kelime “Yahûdî/Yehûdî” (OTL, 2012; 1346-1350) olarak iki şekilde sözlükte bulunur. Yahudi olan kadınları tanımlamak için söylenen bir terimdir.

Aydi: Ey yahüdiyye ne üçün mundağ iş qıldıñ? (34-5). “Dedi: Ey Yahudi kadın ne için böyle iş yaptın?”

7. Kadının Uygun Olmayan Bir Durumda Olduğunu Belirten Adlandırmalar:

Metinde *azdur-* fiili ve *fâhişe* kelimesi, kadımla ilgili uygun olmayan ifadeler arasında yer almaktadır.

azdur- [2] “Azdırmak, yoldan çıkarmak” (NF, 2014, s. 40): Türkçe bir fiil olan bu kelime “Azmasına sebep olmak; azgın duruma getirmek; şımartmak; kötü davranış ve alışkanlıklara sürüklemek, yoldan çıkarmak” (GTS) anlamını taşımaktadır. Bu kelime günümüzde “azdır-” şekli ile aynı anlamda kullanılmaktadır. Metinde bu kelime sıfat-fiil ekini alıp, sıfatlaşıp bir kadın adıyla beraber kullanılmıştır.

Azduŕğan Zühre tüşer erdi taqı ol Zühreke la’nat qılır erdi (367-14). “Yoldan çıkararak Zühre (yere) düşerdi ve o Zühre’ye lanet kıldı.”

fâhişe [2] “Ayıp, günah; ayıp, günah işleyen kişi” (NF, 2014; 144): Arapça olan kelime “ahlaksız kadın” (OTL, 2012; 284) anlamını taşımaktadır. Türkiye Türkçesinde kelime “hayat kadını” (GTS) anlamını ifade eder.

Kim saçını satğın almıştı bar kim sendin alğaylar seni fâhişe qıldı taqı saçın kesti tēp aydılar (333-1). “Ki saçını satın almışlığı var ki senden alacaklar seni günahkâr kıldı ve saçını kesti diye söylediler.”

8. Diğer Kadın Adlandırması:

hâyiz [1] “Ay hali olan kadın” (NF, 2014, s. 167): Arapça bir kelime olan “hâyiz” “aybaşı” (OTL, 2012, s. 402) durumuna verilen addır. Günümüz Türkçesinde “hayız” “Aybaşı” (GTS) olarak yaşamaktadır.

İbrâhîm Peyğâmbere ‘as taqı Cebre’il ayğanı tēg señirde qoydı câhiliyyat vaqtında hâyiz ‘avretler èliglerini sürttiler (...) (38-14). “İbrahim Peygamber a. s ve Cebrail’in söylediği gibi köşeye koydu cahiliyet döneminde ay hali olan kadınlar ellerini sürdüler (...).”

Sonuç

Bu çalışmada Harezml Türkçesi dönemi için önemli eserlerden biri olan Nehcü'l-Ferâdis'teki kadın adlandırmalarıyla ilgili bir tasnif hazırlanmıştır. Türkçe'nin her döneminde zengin söz varlığı dikkat çeker. "Kadın" Türklerde aileyi, aile bağımlı, soylu destekleyen önemli bir varlık olması sebebiyle "kadın" kavramını tanımlamak için birçok farklı terim kullanılmıştır. Nehcü'l-Ferâdis'in dizinini tarayarak hazırlanmış olan bu tasnif üzerine şunlar söylenebilir:

A. Elde edilen verilere göre metin içerisinde 36 kelime "kadın" anlamını doğrudan ya da dolaylı karşılamaktadır. Bu kelimelerin 22 tanesi Arapça olmakla beraber, 12 tanesi Türkçe ve 2 tanesi de Farsça kelimeler olarak tespit edilmiştir.

Metinde doğrudan ya da dolaylı kadın adına karşılık gelen kelimeler günümüz anlamlarıyla değerlendirildiğinde metindeki anlamlarına ek anlam kazandıkları ya da metindeki anlamlarını koruyamadıkları görülür. "Avret" kelimesi "avrat" şekliyle günümüzde varlığını sürdürse dahi "avret" kelimesi "edep yerleri" anlamını kazanmıştır. "Hâdime" metinde "hizmetçi kadın" anlamına karşılık gelirken günümüzde "hademe" "hizmetçi" kelimesinin anlam çerçevesi genişlemiştir. Türkçe kelimelerden olan "karavaş" "kadın hizmetçi" anlamıyla metinde kullanılmışken günümüzde bu anlam "karabaş" kelimesi ile sınırlı kalmış olup "karavaş" "evlenmeyen papaz; karabuğday cinsi" gibi anlamlara denk düşmüştür. "Ceddet" kelimesi tasnifin "Akıbalık bağına göre adlandırmalar" başlığı altında "büyükanne, nine" anlamına karşılık gelirken günümüz Türkçesinde "cet" kelimesi "ata, dede" anlamı taşımaktadır. "Hâlâ" kelimesi metinde "annenin kız kardeşi, teyze" anlamıyla kullanılmış olup günümüzde "babanın kız kardeşi" anlamına karşılık gelmektedir. "Acüz" kelimesi kadının zayıflığını niteleme amacıyla kullanılmıştır. Fakat bu kelime günümüzde doğrudan bir kadın adlandırmasına denk düşmez; "zayıf ve güçsüz kimse" manasında kullanılmaktadır. "Ayâl" kelimesi metinde "küçük kız" anlamında kullanılmış olmasına rağmen günümüz Türkçesinde "erkeğin eşi" anlamını taşımaktadır. Eski metinlerde kullanılan kelimelerin günümüzdeki hâlini değerlendirirken birçok el ve kültür değiştirebileceği hususunu atlamamak gerekir. Bu sebeple eski metinlerdeki kelimeler günümüz Türkçesine geçerken anlam değişikliği, anlam daralması veya anlam genişlemesi yaşayabilir.

"Hatun, tişi, karabaş/karavaş, erlig, kuma, tul, küni, kız, kız oğlan, ana" kelimeleri metinde kullanılan Türkçe kelimeler olup "kadını" karşılayan kelimelerdir. "Azdurgan" kelimesi ise Türkçe "azdur-" köklü, metinde -gan/-gen sıfat-fiil eki almış kadın adlandırmasıdır.

Kelimelerden "nikâhlı" kelimesi Arapça bir kelime olup, metinde +lı isimden isim yapan Türkçe bir ek almıştır. "Karabaş/karavaş" kelimesi ise b~v değişimine örnek bir kelimedir. Yine Türkçe olan "kız oğlan" adlandırması ise bir söz kalıbıdır.

Kadının özel durumuna karşılık gelen "hâyız" kelimesi hem Arapçada hem Türkçede varlığını sürdürmektedir.

B. Kelimelerin anlamlarından yola çıkarak hazırlanılan tasnif 8 ana başlıktan oluşmaktadır. Bunlar;

1. Doğrudan kadın kavramına karşılık gelen adlandırma.
2. Kadının sosyal statüsüne göre yapılan adlandırma.
 - a. Toplumda saygın bir konumda olan kadınlarla ilgili kelimeler.
 - b. "Yardımcı, hizmetçi kadın" anlamlarını karşılayan kelimeler.

3. Kadının hukukî statüsüne göre yapılan adlandırmalar.
 - a. Nikâhlı durumda olan kadınlarla ilgili kelimeler.
 - b. Nikâh bağı sona ermiş kadınlarla ilgili kelimeler.
 - c. Nikâhlanmamış olan genç kız ile ilgili kelimeler.
4. Kadının akrabalık bağlarına göre yapılan adlandırmalar.
5. Kadının yaşı, görünüşü ve yapısına göre yapılan adlandırmalar.
6. İnanca göre yapılan kadın adlandırmaları.
7. Kadının uygun olmayan bir durumda olduğunu belirten adlandırmalar.
8. Diğer kadın adlandırması.

Araştırma sonucunda kadımla ilgili söz varlığı, alıntılarla birlikte Türk kültürünün bu dönemdeki görünümünü ve dilin kültür üzerindeki değişim sürecini yansıtmaktadır. Köklü bir geçmişe sahip olan Türk kültürü, dil üzerinde doğrudan etkili olmuştur. Gerek coğrafi şartlar gerek inanç ve yaşayış biçimi her alanda olduğu gibi kadın adlandırmalarında da farklılık oluşturmuştur. Türk kültürünün temelinde oturan “kadın/ana” kavramı toplum için taşıdığı önemle beraber her alanda kendine bir ad/unvan bulmuştur. Zaman içinde değişen dil, din, kültür ile birlikte kadın adlandırmalarında ve bu kelimelerin anlamlarında değişimler olmuştur. Son olarak denilebilir ki dil, ortaya çıktığı ilk zamandan kullanıldığı son ana kadar bir etkileşim içindedir; dilin dün ve bugünü birlikte incelemek ise o kültürün gelişim sürecini göz önüne koyar.

Kısaltmalar

NF: Nehcü'l-Ferâdis Dizin

OTL: Devellioğlu, F. (2012), Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat

GTS: Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük

Kaynakça

Ayan, D. (2011). “Öğ”den “Anne”ye: Türkçe Söz Varlığı Anne, Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi, 7 (26), 111-116.

Bang, W. (1925). Turkologische Briefe aus dem Berliner Ungarischen Institut. Zweiter Brief: Uzuntonluğ- die Irone der Schöpfung. *Ungrasische Jahrbücher*, 5, 231-251.

Bläsing, U. (2011). Bir Hanımefendinin “Kadın” İle İlgili Sözcükler Üzerine Düşüncelerine Dair Birkaç Söz. *Türkoloji Dergisi*, 18 (2), 31-47.

Çağatay, S. (1962). Türkçede ‘Kadın’ İçin Kullanılan Sözcükler. *TDAY-Belleten*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 13-49.

Çetin, E. (2012). Cicianne Sözü Üzerine. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Eğitim Dergisi*, 1 (4), 63-69.

Çolak, K. (2019). *Osmanlı Türkçesi Döneminde Yazılmış Sözlüklerde Kadına Ait Söz Varlığı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.

Devellioğlu, F. (2012). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Dilçin, C. (1980-1981). Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı ve Tarihsel Sözlüğü, *TDAY-Belleten*, 23-38.

Eckmann, J. (tıpkıbasım), Tezcan, S., Zülfiyar, H. (yayımlayanlar) ve Ata, A. (dizin-sözlük) (2014). *Nehcü'l-Ferâdis "Uştmağların Açuç Yolu" Mağmūd Bin 'Alî*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ercilasun, A. B. (2014). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Gülensoy, T. (2010). XXI. Yüzyılda Türkiye Kişi Adlarına Bir Bakış. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 3 (5), 76-81.

Gültekin, E. (2006). *Nehcü'l-Ferâdis'te Yardımcı Sözcükler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

Güner, N. B. (2013). Kadınla İlgili Eski Türkçe Bir Kelime: Uragut. *Turkish Studies*, 8 (9), 2659-2669.

Güner, N. B. (2018). *Türkçenin Kadınla İlgili Söz Varlığı*. Yayımlanmamış doktora tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Karahan, A. (2006). Tarihî Türk Dilinin Söz Varlığına Katkıları: Kadınla İlgili Kelimeler Üzerine. *Bilkent Üniversitesi I. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri*, 1-12.

Köprülü, M. F. (2003). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Küçük, S. (2004). Türkçenin Yazılı Eserlerinde Kadın ve Kadın İçin Kullanılan Sıfatlar. *Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma 1-4 Mart 2004 Sempozyum Bildiri Metinleri* 1, 201-209.

Özyetgin, M. (2005). *Türk Ad Bilimine Malzemeler: Kitābu'l-İdrāk Li Lisāni'l-Etrāk'te Kişi Adları, Orta Zaman Türk Dili ve Kültürü Üzerine İncelemeler*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Pıllancı, H. (2002). Anadolu Ağızlarında Kadın İçin Kullanılan Sözcükler Üzerine Bir İnceleme. *Kadın/Woman 2000 Kadın Araştırmaları Dergisi (Journal for Woman Studies)*, 3 (2), 71-82.

Rásonyi, L. (1963). Türklükte Kadın Adları. *TDAY-Belleten*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 63-87.

Şenyüz, F. (2009). Nehcü'l-Ferâdis'teki Terzilik Terimleri ve Bu Terimlerin Türkiye Türkçesindeki Kullanımları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 1 (1), 69-88.

Tekin, T. (1960). "Amca" ve "Teyze" Kelimeleri Hakkında. *TDAY-Belleten*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 283-894.

Tıdıkkova, N. N. (2004). Altay Kahramanlık Destanındaki Kadın İsimlerinin Dil Bakımından Tahlili (H. Güzelova, Çev.). *Bilig*, Güz (31), 23-35.

Tülücü, S. (1982). Dîvânü Lûgat-it Türk'te Kadın İçin Kullanılan Sözcükler. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 16, 137-141.

Türk Dil Kurumu. Güncel Türkçe Sözlük. Erişim adresi: <http://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 04.05.2021).

Uçar, M. (2013). Anadolu Ağızlarında Kadının Söz Varlığına Dair Bir Tasnif Derlemesi. *Turkish Studies*, 8 (9), 2465-2485.

Zieme, P. (1987). Some Remarks On Old Turkish Wor For 'Wife'. *TDAY-Belleten*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 305-309.

Zülfikar, H. (1988). Kadın, Hanım ve Benzeri Adlar Üzerine. *Türk Dili*, 55 (434), 96-101.